

UNIwersytet
Warszawski

Wydział Neofilologii
Katedra Hungarystyki

Warszawa, 7 stycznia 2022

Prof. UW, dr hab. Zoltán Németh

Recenzja dorobku naukowego, działalności dydaktycznej i organizacyjnej dr Kingi Piotrowiak-Junkiert w związku z wszczęciem postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo

Sylwetka naukowa Habilitantki

Dr Kinga Piotrowiak-Junkiert uzyskała tytuł magistra filologii polskiej w 2006 roku na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na podstawie pracy *Miasto w poezji emigracyjnej. Brodski – Venclova – Miłosz* jako absolwentka Międzyuczelnianych Indywidualnych Studiów Humanistycznych Akademia „Artes Liberales”. W roku 2011, również na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, uzyskała tytuł magistra filologii węgierskiej na podstawie pracy *Kertész Imre művészetének recepciója magyar sajtóban 1975-2010* [Recepcja twórczości Imre Kertésza w prasie węgierskiej w latach 1975-2010], a rok później stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa w Instytucie Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk na podstawie wyróżnionej dysertacji *Świadomość zwrócona przeciw samej sobie. Niszczące doświadczenie Auschwitz w twórczości Imre Kertésza*, która ukazała się w 2014 roku pod tytułem *Świadomość zwrócona przeciwko samej sobie. Imre Kertész wobec Zagłady*.

W latach 2013-2019 Habilitantka była zatrudniona w Zakładzie Hungarystyki na Wydziale Neofilologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, początkowo na stanowisku starszego wykładowcy, a następnie adiunkta. Od roku 2020 pracuje jako adiunkt w Zakładzie Filologii Węgierskiej i Fińskiej na tym samym uniwersytecie.

Dwa stulecia
Dobry początek

UNIwersytet
Warszawski

Ocena ilościowa osiągnięć naukowo-badawczych Habilitantki

Całkowity dorobek naukowy Habilitantki (z wyłączeniem monografii zgłoszonej jako główne osiągnięcie habilitacyjne) obejmuje 48 publikacji, na które składa się kolejno:

- 1 monografia naukowa (*Świadomość zwrócona przeciwko samej sobie. Imre Kertész wobec Zagłady*, Wydawnictwo Instytutu Badań Literackich PAN, Warszawa 2014);
- 9 rozdziałów w monografiach naukowych opublikowanych przed obroną doktoratu,
- 14 rozdziałów w monografiach naukowych opublikowanych po obronie doktoratu,
- 3 artykuły w czasopismach naukowych opublikowane przed obroną doktoratu,
- 13 artykułów w czasopismach naukowych opublikowanych po obronie doktoratu,
- 8 recenzji naukowych i omówień opublikowanych przed i po obronie doktoratu.

Ponadto dr Piotrowiak-Junkiert współredagowała 2 monografie naukowe. Jest też autorką łącznie 18 przekładów naukowych i literackich, w tym 3 książek.

Dorobek naukowy dr Piotrowiak-Junkiert odzwierciedlają następujące dane bibliometryczne, przedstawione przez Habilitantkę:

- Liczba cytowań: 7 cytowań, 1 autocytowanie (academia.edu, researchgate)
- Indeks Hirscha dla Google Scholar: 1
- Liczba punktów MEiN za lata 2015-2020: 487 (na podstawie Researchportal UAM).

Ocena opisowa osiągnięć naukowych Habilitantki

Jako główne osiągnięcie naukowe Habilitantka wskazała książkę *Od idylli do ironii. Literatura węgierska w latach 1944-1948*. Monografia wydana w 2020 roku przez Wydawnictwo Naukowe UAM liczy 296 stron. Praca składa się ze wstępu, 8 rozdziałów, zakończenia, bibliografii, indeksu nazwisk oraz streszczenia w języku angielskim i węgierskim. W książce wykorzystano fragmenty 6 artykułów opublikowanych w latach 2015-2019 (s. 281).

Dwa stulecia
Dobry początek

UNIwersytet Warszawski

We Wstępie dr Piotrowiak-Junkiert wyjaśnia powody, dla których zdecydowała się zająć badaniem w monografii tematem. Zainteresowania naukowe, których pokłosiem jest omawiana książka, zrodziły się podczas pracy Habilitantki nad dysertacją doktorską, poświęconą twórczości jedyne go węgierskiego noblisty Imre Kertésza. Habilitantka doszła wówczas do wniosku, że skąpa recepcja jego utworów i niewielkie zainteresowanie jego dorobkiem spowodowane było „długofalową, zakrojoną na szeroką skalę i niezwykle konsekwentną polityką przemilczania doświadczenia Zagłady na Węgrzech” (s. 2 *Autoreferat*). Celem kolejnych badań dr Piotrowiak-Junkiert stało się, w pierwszej kolejności, ustalenie przyczyn takiego stanu rzeczy, a następnie zrekonstruowanie „mapy literatury węgierskiej czasu wojny i powojnia”. Jak czytamy w *Autoreferacie*, zrealizowanie wyżej wymienionego dążenia okazało się wyjątkowo czasochłonne: Habilitantka odbyła 9 kwerend bibliotecznych w Niemczech i na Węgrzech, a praca nad książką zajęła Jej 10 lat.

Jak podkreśla dr Piotrowiak-Junkiert, zadanie było tym trudniejsze, że na przedstawicieli literatury węgiersko-żydowskiej, z której wywodzą się wszyscy twórcy omawiani w monografii, na początku lat 50. nałożone zostało *silencium*, czyli całkowity zakaz jakiegokolwiek działalności literackiej i artystycznej. Habilitantka była zatem zmuszona samodzielnie odtworzyć szczątkową recepcję i na jej podstawie przedstawić tytułowe zagadnienie: literaturę węgierską poświęconą Zagładzie. Dr Piotrowiak-Junkiert podjęła się zatem zadania bardzo ambitnego, by nie rzecz – karkołomnego. Co chciałbym jednak już w tym miejscu podkreślić, rezultaty Jej pracy są więcej niż zadowalające.

Aby niepotrzebnie nie powtarzać zawartych w *Autoreferacie* informacji, powstrzymam się od streszczania całego wywodu, prezentowania poszczególnych tez i przytaczania argumentacji. Bardziej szczegółowo odniosę się jedynie do dwóch, z mojego punktu widzenia najciekawszych, ale również z kilku względów problematycznych rozdziałów pracy, przedstawię atuty monografii oraz zwrócę uwagę na jej słabości i niedociągnięcia.

Z dużym zainteresowaniem przeczytałem przede wszystkim pierwszy „rozdział analityczny”, a w kolejności Rozdział 2: *Szabaduló asszonyok. A szabadság első 24 órája Teréz Rudnóy*, który poświęcony jest twórczości prozatorskiej węgierskiej autorki ze Słowacji Teréz Rudnóy. Już sam fakt zwrócenia uwagi na tę nieznaną szerszemu kręgowi odbiorców

UNIwersYTET WARszAWSKI

autorkę zasługuje na pochwałę. Teréz Rudnóy nie jest i nigdy nie była autorką specjalnie znaną czy cenioną. Jej twórczość nie była szerzej komentowana ani za życia autorki (nie licząc kilku niewielkich notek prasowych, które wylicza Habilitantka na s. 60), ani nawet później, po 2011 roku, kiedy *Szabaduló asszonyok* doczekały się drugiego wydania. Dr Piotrowiak-Junkiert wymienia tylko jeden artykuł autorstwa O. Péntek, *Lenni kell. Az első magyar holokausztregény és írója*, poświęcony pisarce. Recepcja Rudnóy rzeczywiście jest skąpa, wymieniony artykuł nie jest jednak jedynym komentarzem krytycznym dotyczącym jej twórczości. Prozą pisarki od wielu lat interesuje się znakomita badaczka węgierskiej literatury kobiecej Tímea Jablonczay, która o powieściach Rudnóy pisała po raz pierwszy (i nie ostatni) już w roku 2014 (T. Jablonczay, *Szabaduló asszonyok? Rudnóy Teréz művei*, [in:] *Nőképek kisebbségben II. Tanulmányok a kisebbségben (is) élő nőkről*, Pozsony 2014). Wyżej wymieniony tytuł tomu wskazuje na jeszcze jeden istotny aspekt związany z postacią Rudnóy. Jest w nim mowa o „kobietach żyjących w mniejszości”, co w przypadku tej autorki odnosi się do jej pochodzenia. Rudnóy była oczywiście Żydówką i to na tym aspekcie jej tożsamości skupia się analiza Habilitantki, kiedy wskazuje powody wykluczenia pisarki z kanonu literatury węgierskiej. Historia literatury klasyfikuje jednak Rudnóy również jako tzw. *szlovákiai magyar író*, co należy tłumaczyć jako „węgierską pisarkę ze Słowacji”. Określenie to odnosi się do Węgrów, zamieszkujących tereny obecnej Słowacji, które do czasu zawarcia Traktatu w Trianon w roku 1920, były częścią Królestwa Węgier. Rudnóy nie miała zatem słowackiego pochodzenia (!). Piszę o tym z pozoru mało istotnym szczególe, ponieważ takie wnioski można wyciągnąć z informacji zawartej w przypisie 3 na s. 60 omawianej monografii. Habilitantka powołuje się w nim na artykuł L. Sándora, *Egy elfelejtett szlovákiai írónő*, klasyfikując ów tekst jako „podsumowanie dorobku pisarzy węgierskich słowackiego pochodzenia” (sic!). Jest to dość przykry błąd, który, choć pojawia się w omawianej pracy tylko raz i nie ma wpływu na przeprowadzoną analizę, jest wyjątkowo rażący szczególnie z uwagi na fakt, iż popełnia go hungarystka, czyli osoba, która powinna być szczególnie wrażliwa na tego rodzaju niuanse. Na marginesie warto wspomnieć, że w sześciotomowej „Historii literatury węgierskiej” (*A magyar irodalom története 1–6.*, főszerk. Sötér István, Akadémiai Kiadó, Bp. 1964–1966.), przywołanej przez Habilitantkę jako pozycja, która „definitywnie przypieczętowała skutki *silencium*” (s. 11), nie pojawiają się również nazwiska

UNIwersYTET WARszawSKI

autorów węgierskich ze Słowacji. Te znalazły się w tzw. *Sósce*, czyli *Historii literatury węgierskiej* w latach 1945-1975 pod redakcją Miklósa Béládiego, Györgya Bodnára, Istvána Sótéra, Miklósa Szabolcsiego, [*A magyar irodalom története 1945–1975*, Akadémiai Kiadó, Budapest 1981-1990]. W sześciotomowym podręczniku brakuje zatem także Rudnóy, która była wykluczona potrójnie: jako Żydówka, jako kobieta, ale również jako pisarka węgierska ze Słowacji.

Powyższe uwagi krytyczne nie rzutują na całościową ocenę analizy zawartej w Rozdziale 2. Przeprowadzony wywód jest nie tylko przekonujący, ale również oryginalny i nowatorski. Po części wstępnej, w której zreferowano historię rozwoju węgierskiej powieści socjograficznej, Habilitantka przedstawia powieść *Szabaduló asszonyok* jako przykład wykorzystania konwencji powieści socjograficznej w narracji obozowej. Sformułowane w tej części pracy uwagi są bardzo ciekawe, inspirujące i co równie ważne, zaprezentowane w sposób przejrzysty.

Drugi rozdział pracy, na który chciałbym zwrócić uwagę, to w kolejności Rozdział 3 w monografii: *Zwierzęce idylle. Razglednicák Miklósa Radnótiego*. Poświęcony jest on postaci Miklósa Radnótiego, węgierskiego pisarza należącego do trzeciego pokolenia czasopisma literackiego „Nyugat”. Radnóti to pisarz powszechnie znany i skanonizowany. Wzmianki na temat jego twórczości znajdują się zapewne we wszystkich przekrojowych opracowaniach historii literatury węgierskiej, a o cyklu poetyckim, który analizowany jest w rozdziale, węgierskie dzieci uczą się już w szkole. W tym przypadku zadaniem dr Piotrowiak-Junkiert nie było zatem „odkrycie” nieznannej szerzej postaci. Zwracam na to uwagę, ponieważ Habilitantka kilkakrotnie, zarówno w *Autoreferacie*, jak w samej monografii, przedstawia się jako „pionierka”, „prekursorka” i odkrywczyni nieznanych i pozbawionych recepcji tekstów. Faktycznie jednak spośród ośmiu autorów i autorek, których utwory analizowane są w monografii, połowa (a dokładnie: M. Radnóti, E. Szép, I. Vas, I. Örkény) to postaci należące do ścisłego kanonu literatury węgierskiej. Nie chcę w ten sposób umniejszać zasług Habilitantki w przywracaniu pamięci tekstom, które z powodów etnicznej dyskryminacji ich autorów i autorek nie zapisały się w świadomości węgierskich czytelników. Dr Piotrowiak-Junkiert słusznie uważa bowiem „uwzględnienie pisarek i poetek oraz specyfik i i doświadczeń” za jedno z najważniejszych osiągnięć swojej pracy (*Autoreferat*, s. 3). Niemniej

UNIwersytet Warszawski

jednak stwierdzenia dotyczące prekursorskiej roli Habilitantki w badaniach tekstowych reprezentacji Zagłady w literaturze węgierskiej należy traktować raczej jako zabieg retoryczny. Trudno bowiem uznać, że dr Piotrowiak-Junkiert jest pierwszą badaczką, która zajęła się rzeczonym tematem. Zajmowali się nim między innymi tacy badacze i takie badaczki, jak wspomniana powyżej Tímea Jablonczay, Tamás Kisantal, György Kálmán C. czy Anna Erős. Nazwisk tych brakuje jednak w bibliografii monografii.

Również w tym przypadku wskazane powyżej wątpliwości i uwagi nie wpływają na wysoką ocenę zarówno całego Rozdziału 2, jak również pozostałych sześciu rozdziałów pracy. Zaprezentowane analizy są interesujące i wnikliwe, a niekiedy wręcz nowatorskie, jak na przykład w omawianym powyżej Rozdziale 2, w którym Habilitantka zastosowała narzędzia metodologiczne właściwe dla perspektywy postantropocentrycznej.

Do zadań recenzenta należy również ocena tzw. dorobku habilitanta, na który składają się wszystkie publikacje poza głównym osiągnięciem habilitacyjnym. Większość (ponad 2/3) publikacji dr Piotrowiak-Junkiert ukazała się po uzyskaniu przez Nią stopnia doktora. Pierwszym i najważniejszym osiągnięciem z tego okresu jest monografia naukowa *Świadomość zwrócona przeciwko samej sobie. Imre Kertész wobec Zagłady*, wydana przez Wydawnictwo Instytutu Badań Literackich PAN w Warszawie w roku 2014. Książka ta to wysoko oceniona dysertacja doktorska Habilitantki, obroniona dwa lata wcześniej. Publikacja ta stanowiła zwieńczenie wielu lat badań Habilitantki nad literaturą węgiersko-żydowską, ale nie była ich zakończeniem. Cały późniejszy dorobek publikacyjny dr Piotrowiak-Junkiert, który, co chciałbym podkreślić ze szczególną mocą, oceniam wysoko, również koncentruje się bowiem na tej właśnie problematyce. Świadczy to o bardzo świadomym podejściu do budowania kariery naukowej wokół ściśle zawężonej specjalizacji. Co więcej, z ostatnich słów *Autoreferatu*, w których dr Piotrowiak-Junkiert zdradza swoje plany na przyszłość, wynika, że monografia *Od idylli do ironii* jest pierwszym tomem większego projektu badawczego. Habilitantka planuje kontynuować swoje badania i w przyszłości wydać jeszcze dwa tomy, które będą prezentowały „panoramę literatury węgierskiej poświęconej Zagładzie w późniejszych dekadach XX wieku” (*Autoreferat*, s. 12). Jeśli te plany uda się Habilitantce zrealizować, co do czego nie mam najmniejszych wątpliwości, stanie się ona jedną z najważniejszych badaczek literatury żydowskiej w Polsce.

UNIwersytet Warszawski

Z dokumentów złożonych przez dr Piotrowiak-Junkiert wraz z wnioskiem habilitacyjnym wynika, że Jej publikacje w latach 2015-2020 „były warte” 487 punktów. Ten wysoki wynik świadczy o tym, że Habilitantka bardzo świadomie dobiera miejsca publikacji dla swoich tekstów, kierując się zapewne w dużej mierze wskaźnikiem punktowym z listy czasopism i wydawnictw punktowanych MEiN. Spełnia w ten sposób wymogi stawiane od czasu ostatniej reformy szkolnictwa wyższego polskim pracownikom badawczym. Takie podejście jest z pewnością godne pochwały z punktu widzenia jednostki, w której zatrudniona jest Habilitantka, wiąże się jednak również z bardzo poważnym zagrożeniem. Otóż na listach ministerialnych prawie w ogóle nie ma czasopism węgierskich. Hungarysta, pragnący publikować na łamach czasopism z listy ministerialnej musi liczyć się z tym, że w węgierskim życiu literackim pozostanie nieznanym. W taką właśnie pułapkę wpadła dr Piotrowiak-Junkiert, która ma na swoim koncie zaledwie jedną publikację w języku węgierskim. Jest to liczba absolutnie niewystarczająca, jeśli weźmiemy pod uwagę to, że Habilitantka całą swoją bardzo świadomie zaplanowaną karierę naukową poświęciła badaniu literatury węgierskiej. Oczywiście można zapytać o to, jakie zadania mają do spełnienia polscy hungaryści. Niektórzy powiedzą zapewne, że ich głównym celem powinno być rozpowszechnianie wiedzy na temat literatury węgierskiej w Polsce. Trudno się z tym nie zgodzić. Dodać należy jednak, że nie powinno się to odbywać z pominięciem dialogu z badaczami węgierskimi, który możliwy jest wyłącznie poprzez ogłaszanie drukiem wyników badań po węgiersku i w węgierskich czasopismach. Dr Piotrowiak-Junkiert zbudowała swoją pozycję badawczą głównie w perspektywie polonistycznej, o czym dobitnie świadczą miejsca, w których publikuje. Uważam to za dużą stratę z punktu widzenia węgierskiej nauki i gorąco zachęcam Habilitantkę, aby po wprowadzeniu niezbędnych modyfikacji wydała swoją pod wieloma względami wybitną monografię *Od idylli do ironii* również na Węgrzech.

Fakt skoncentrowania kariery naukowej Habilitantki na polskim życiu naukowym potwierdza również wykaz konferencji, w których dr Piotrowiak-Junkiert uczestniczyła zarówno przed, jak i po obronie doktoratu. Habilitantka wygłosiła referaty na 20 sympozjach, spośród których 16 to konferencje polskie, a zaledwie 4 to konferencje, które odbyły się poza granicami kraju: dwukrotnie w Budapeszcie, raz w Wiedniu i raz w Zagrzebiu. Tylko jeden

UNIwersYTET WARszAWSKI

referat Habilitantki został wygłoszony w języku innym niż polski. Miało to miejsce w Budapeszcie w 2018 roku na Uniwersytecie Kościoła Reformowanego Gáspára Károli.

Podsumowując, chciałbym jeszcze raz wyraźnie zaznaczyć, że mimo krytycznych spostrzeżeń oceniam dorobek naukowy dr Piotrowiak-Junkiert bardzo wysoko i uważam, że jest on całkowicie wystarczający do tego, by uzyskała Ona status samodzielnego pracownika. Sformułowane powyżej uwagi mają posłużyć jedynie jako głos w dyskusji z w pełni dojrzałą i świadomą obranych celów badaczką literatury, której monografia *Od idylli do ironii* jest bezdyskusyjnym dowodem erudycji i solidnego warsztatu naukowego Habilitantki.

Ocena dorobku dydaktycznego oraz działalności organizacyjnej

Habilitantka całe swoje doświadczenie dydaktyczne zdobyła na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza, gdzie zatrudniona jest nieprzerwanie od 2013 roku. Jak wylicza w *Autoreferacie*, w macierzystej jednostce wypromowała 19 licencjatów, zrecenzowała 8 prac licencjackich i 5 prac magisterskich oraz zasiadała w komisji 5 obron prac dyplomowych. Wielokrotnie pełniła funkcję opiekuna kolejnych roczników studentów filologii węgierskiej, jest członkinią Zespołu Doradczego filologii węgierskiej i zasiada w radzie Programowej kierunku Filologie Regionów.

Równie znaczący jest Jej wkład w popularyzację nauki. Regularnie bierze udział w Festiwalu Nauki i Sztuki w charakterze prelegentki i aktywnie uczestniczy w życiu akademickim, wygłaszając wykłady o charakterze popularyzatorskim, prowadząc spotkania autorskie i panele tematyczne.

Istotną częścią jej działalności jest ponadto członkostwo w dwóch redakcjach: prestiżowego poznańskiego czasopisma komparatystycznego „Porównania” oraz katowickiego czasopisma naukowego „Narracje o Zagładzie”.

Zarówno dorobek dydaktyczny, jak i działalność organizacyjna dr Piotrowiak-Junkiert w wystarczającym stopniu odpowiadają wymaganiom stawianym kandydatom do stopnia doktora habilitowanego.

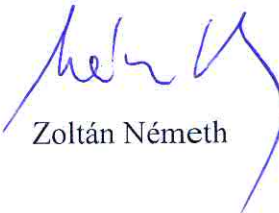

UNIwersytet
Warszawski

Podsumowanie

Konkludując, jednoznacznie stwierdzam, że dr Piotrowiak-Junkiert w pełni zasługuje na miano samodzielnego pracownika nauki w rozumieniu ustawy o stopniach naukowych. Nie mam najmniejszych wątpliwości co do tego, że przedstawiony dorobek Habilitantki spełnia kryteria określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawa o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.) w sprawie oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Wnoszę zatem o dopuszczenie Jej do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

Zoltán Németh